

POSTANOWIENIE

Dnia 15 listopada 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jarosław Sobutka

w sprawie z odwołania S.T.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziału w Poznaniu

o ustalenie ustawodawstwa właściwego w zakresie ubezpieczeń społecznych,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 15
listopada 2023 r.,

na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w
Poznaniu

z dnia 25 maja 2022 r., sygn. akt III AUa 1114/20,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

D.S.

UZASADNIENIE

Decyzją nr [...] z dnia 25 kwietnia 2019 r., znak [...], skierowaną do S.T., Zakład Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w Poznaniu: wycofał zaświadczenie AI potwierdzające, że od dnia 19 września 2013 r. do dnia 19 września 2014 r. zastosowanie znajdowało ustawodawstwo polskie oraz stwierdził, że S.T. jako osoba prowadząca działalność na własny rachunek nie podlega ustawodawstwu polskiemu od dnia 15 kwietnia 2006 r. do dnia 31 grudnia 2016 r. ze względu na podleganie ustawodawstwu niemieckiemu. W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że odwołujący nie spełnia warunków do zachowania ważności formularzy E101/A1 oraz do pozostawania w polskim systemie zabezpieczeń społecznych, bowiem od 4/2006 do 12/2016 wykonywał pracę jedynie na terenie Niemiec. W ocenie organu

rentowego odwołujący nie prowadził w Polsce działalności bezpośrednio 2 miesiące przed delegowaniem oraz praca nie była wykonywana w dwóch krajach.

Wyrokiem z dnia 13 sierpnia 2020 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, w sprawie o sygn. akt VIII U 1629/19, oddalił odwołanie S.T. oraz zasądził od odwołującego na rzecz pozwanego organu rentowego kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego. Sąd Okręgowy wskazał, że przedmiotem sporu w niniejszej sprawie była kwestia ustalenia ustawodawstwu jakiego państwa w zakresie dotyczącym zabezpieczenia społecznego podlegał odwołujący S.T. w okresie od 19.09.2013 r. do 19.09.2014 r., tj. w okresie świadczenia pracy na terenie Niemiec, co warunkowało ocenę prawidłowości decyzji, cofającej zaświadczenie AI potwierdzające zastosowanie wobec odwołującego ustawodawstwa polskiego. W ocenie Sądu rozpoznającego sprawę wykonanie pracy głównie na rzecz osób bliskich, sąsiadów, nieodpłatnie, brak pomieszczeń potrzebnych do prowadzenia działalności oraz brak dowodów na okoliczność reklamowania swojej działalności, poszukiwania klientów świadczy o tym, że odwołujący spełniając formalne wymogi prowadzenia działalności, faktycznie nie wykonywał jej i nie miał zamiaru kontynuowania tejże działalności na terytorium Polski. Zdaniem Sądu Okręgowego powyższe okoliczności przemawiają za tym, odwołujący od momentu podjęcia pracy na terenie Niemiec stwarzał jedynie pozory prowadzenia działalności gospodarczej w celu podjęcia działalności w innym państwie członkowskim z zachowaniem prawa do dalszego podlegania ustawodawstwu państwa, w którym działalność jego jest zarejestrowana.

Po rozpoznaniu sprawy, na skutek apelacji S.T. od wyroku z dnia 13 sierpnia 2020 r. Sądu Okręgowego w Poznaniu, Sąd Apelacyjny w Poznaniu, wyrokiem z 25 maja 2022 r., oddalił apelację. Zdaniem Sądu Apelacyjnego w przedmiotowej sprawie brak miarodajnych dowodów na to, że S.T. w okresie, poprzedzającym wykonywanie działalności w Niemczech oraz w samym okresie prowadzenia tymczasowej działalności w Niemczech, wykonywał działalność gospodarczą w Polsce. Również fakt, że organ rentowy nie kwestionował wcześniej podlegania ubezpieczeniom przez odwołującego i wypłacał odwołującemu zasiłek chorobowy, na co zwracał uwagę apelujący, nie może dowodzić faktycznego prowadzenia działalności gospodarczej na terenie Polski. Odwołujący, na podstawie wpisu do

ewidencji działalności gospodarczej i zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych jako osoba prowadząca działalność, korzystał z domniemania prawnego, według którego osoba wpisana do ewidencji jest traktowana jako prowadząca działalność i w efekcie korzystał z ochrony ubezpieczeniowej i wnioskowanych świadczeń. Faktyczne prowadzenie działalności gospodarczej w Polsce - wynikające z domniemania prawnego, zostało podważone dopiero treścią pisma z dnia 5 kwietnia 2018 r. niemieckiej instytucji ubezpieczeniowej, w której instytucja ta nie wyraziła zgody utrzymanie stosowania polskiego ustawodawstwa dla odwołującego od dnia 15 kwietnia 2006 do 31 grudnia 2016 r. Sąd Apelacyjny zwrócił także uwagę na okoliczność, że organ rentowy podjął odpowiednie czynności, zmierzające do ostatecznego wyjaśnienia sprawy co do tego, czy niemiecki organ rozstrzygnął wiążąco o uznaniu S.T. za osobę podlegającą ustawodawstwu niemieckiemu. Kierując zapytanie do niemieckiej instytucji ubezpieczeniowej organ rentowy kilkakrotnie uzyskał stanowisko tejże instytucji, że S.T. od 14.04.2006 do 31.12.2016 r. nie podlega już polskiemu lecz niemieckiemu ustawodawstwu dotyczącemu zabezpieczenia społecznego (pisma niemieckiej instytucji ubezpieczeniowej z dnia 22.03.2019 r., 22.01.2019 r., 7.02.2018 r. zawarte w aktach organu). Należy zatem stwierdzić, że organ rentowy uzyskał jednoznaczne stanowisko w zakresie podlegania przez S.T. ubezpieczeniom niemieckim.

W skardze kasacyjnej z 7 września 2022 r. pełnomocnik S.T. zaskarżył w całości prawomocne orzeczenie Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z 13 sierpnia 2020 r. w całości, zarzucając rażące naruszenie prawa materialnego, polegające na błędnej wykładni oraz niewłaściwym przez Sąd przepisu prawa materialnego bez jego wszechstronnego rozważenia, a dokładniej naruszenia przepisów prawa materialnego art. 2 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. z 2017 r., poz. 2168) przez błędną jego wykładnię polegającą na przyjęciu, że działalność gospodarcza odwołującego w spornym okresie była prowadzona pozornie i w konsekwencji niezastosowanie art. 12 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego z Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. Pełnomocnik skarżącego zarzucił także zaskarżonemu orzeczeniu rażące naruszenie prawa procesowego - które to uchybienie miało istotny wpływ na wynik sprawy - tzn. art. 385 oraz art. 378 § 1 w zw. z art. 391 § 1 oraz art. 382 k.p.c.,

polegające na przyjęciu przez Sąd II instancji za własne ustaleń faktycznych Sądu Okręgowego w Poznaniu bez jakichkolwiek merytorycznych rozważań w tej kwestii, w sytuacji gdy zarzuty apelacji obejmowały przede wszystkim sprzeczność ustaleń Sądu I instancji ze zgromadzonym materiałem dowodowym, co skutkowało tym, że zarzuty apelacyjne nie zostały rozpoznane.

Podnosząc powyższe zarzuty strona skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego orzeczenia Sądu Apelacyjnego w Poznaniu w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu sądowi w innym składzie, a w przypadku stwierdzenia podstaw - o uchylenie w całości również zaskarżonego orzeczenia Sądu Okręgowego w Poznaniu VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych i przekazanie sprawy do rozpoznania temu sądowi, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i rozstrzygnięcie sprawy co do istoty, stosownie do art. 398¹⁶ k.p.c., przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jako oczywiście uzasadnioną w oparciu o art. 398⁹ § 1 punkt 4 k.p.c., zasądzenie od pozwanego na rzecz odwołującego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Uzasadniając wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania pełnomocnik skarżącego wskazał, że skarga jest oczywiście uzasadniona, z uwagi na fakt, że Sądy I jak i II instancji błędnie i bez głębszej analizy uznały, że S.T. prowadził działalność gospodarczą w Polsce dla pozorów, wbrew definicji zawartej art. 2 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna wywiedziona w niniejszej sprawie nie kwalifikuje się do przyjęcia – celem jej merytorycznego rozpoznania.

Na wstępie należy przypomnieć, że skarga kasacyjna podlega badaniu (na etapie przedsądu) w zakresie spełnienia przez nią warunków formalnych. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, jeżeli zachodzi nieważność

postępowania lub jeżeli skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Nakładając na skarżących obowiązek wskazania i uzasadnienia oznaczonej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, czyli tak zwanego przedsądu, ustawodawca zagwarantował, że skarga kasacyjna, jako nadzwyczajny środek zaskarżenia prawomocnych orzeczeń, będzie realizować funkcje publicznoprawne. Ograniczenie przesłanek, wskazanych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. do czterech ma, w konsekwencji, zapewnić, że przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ustrojowo i procesowo będzie uzasadnione jedynie w tych przypadkach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne, a skarga nie stanie się instrumentem wykorzystywanym w każdej jednostkowej sprawie. Ostatecznie, nie w każdej sprawie, nawet takiej, w której prawomocne orzeczenie zostało wydane w warunkach błędu w subsumpcji, czy też wyniku wadliwej wykładni prawa, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. W przeciwnym bowiem razie Sąd Najwyższy stałby się, wbrew obowiązującym przepisom, sądem trzeciej instancji, a jego zadaniem nie jest przecież dokonywanie korekty ewentualnych błędów w zakresie stosowania, czy też wykładni prawa, w każdej indywidualnej sprawie.

Podkreślenia wymaga także, o czym zapomniał pełnomocnik skarżącego w niniejszej sprawie, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 19 maja 2022 r., I USK 434/21, Legalis nr 2740849).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w niniejszej sprawie oparty został na przesłance jej oczywistości (art. 398⁹ §1 pkt 4 k.p.c.). W motywach wniosku opartego na tej właśnie przesłance przedsądu powinien być zawarty wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie swych twierdzeń (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z

26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035; z 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289; z 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z 5 września 2008 r., I CZ 64/08, LEX nr 512050). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy przepisów prawa i doszukiwania się ich znaczenia (tak m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274; z 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616; z 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364; z 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). W judykaturze podkreśla się, że przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego: z 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230; z 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743; z 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133). W niniejszej sprawie strona skarżąca nie wykazała istnienia tej właśnie przesłanki przedsądu - w skardze kasacyjnej nie sformułowano żadnego wyводу prawnego, który przekonywałby o fakcie jej wystąpienia.

Pamiętać przy tym należy, że zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c., podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Sąd Najwyższy jest związany dokonanymi przez sądy *meriti* ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Oznacza to niedopuszczalność powoływania się przez skarżącego na wadliwość wyroku sądu II instancji polegającą na ustaleniu faktów lub niewłaściwie

przeprowadzonej ocenie dowodów, również we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Także zarzuty skargi kasacyjnej dotyczące naruszenia prawa materialnego, mające w istocie charakter polemiki z ustaleniami faktycznymi sądów *meriti* i dokonaną przez te sądy oceną stanu faktycznego nie mogą stanowić podstawy skargi kasacyjnej, ani jej przyjęcia do rozpoznania (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 26 sierpnia 2022 r., I CSK 664/22, Legalis nr 2739699; postanowienie Sądu Najwyższego z 17 stycznia 2023 r., II PSK 58/22, Legalis nr 2909745).

Z powyższych przyczyn Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

D.S.

[ms]